

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU
GIDA BANKACILIĞI
UYGULAMASININ
ARAŞTIRILMASI VE
YAYGINLAŞTIRILMASINI
İNCELEME ALT KOMİSYONU

14.06.2017 Tarihli Alt Komisyon Toplantı Tutanağı

14 Haziran 2017 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.40

BAŞKAN: Mihrimah Belma SATIR (İstanbul)

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli basın mensupları, kıymetli katılımcılar; toplantı yeter sayımız vardır.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 1 Haziran 2016 tarihli ve 6 sayılı kararıyla kurulan 1/6/2016 tarihli ve 6 sayılı Kararı ile kurulan Gıda Bankacılığı Uygulamasının Araştırılması ve Yaygınlaştırılmasını İnceleme Alt Komisyonunun 6'ncı toplantısını açıyorum.

Değerli katılımcılar, öncelikle alt komisyonumuzun faaliyetleri hakkında kısa bir hatırlatma yapmak istiyorum. Bunu özellikle Cumhuriyet Halk Partisi Çanakkale Milletvekilimizi -komisyonumuzun yeni üyesi oldu, kendisine “Hoş geldiniz.” diyorum- bilgilendirmek hem değerli hocalarımızı bilgilendirmek adına bugüne kadar yaptığımız çalışmalarını kısaca anlatmak istiyorum.

1 Haziran 2016 tarihli Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunda kurulan alt komisyonumuz bugüne kadar 5 toplantı gerçekleştirmiştir.

İlk toplantımızda Alt Komisyon Başkan seçimi yapılmış ve çalışma usul ve esasları belirlenerek dilekçi dinlenmiştir.

2'nci toplantımızda, gıda bankacılığı alanında faaliyet gösteren belli başlı dernekler, kurumlar davet edilmiş ve gıda bankacılığı yürüten derneklerin çalışma şekilleri, iyi uygulama örnekleri ve tabi oldukları güncel mevzuat değerlendirilmiştir.

3'üncü toplantımızda, Vakıflar Genel Müdürlüğüne komisyonumuza, Osmanlı'dan günümüze Gıda Bankacılığı faaliyetleri ile vakıfların rolleri konularında ve gıda bankacılığı yürüten vakıfların çalışma şekilleri ve tabi oldukları mevzuat hakkında bir sunum yapılmıştır.

4'üncü toplantımızda, ülkemizde gıda bankacılığının genel bir fotoğrafını çekmek üzere Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Maliye, Avrupa Birliği ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın sunumları dinlenmiştir.

Ayrıca komisyonumuz tarafından Deniz Feneri Derneği Ankara Şubesi ile İstanbul'da Temel İhtiyaç Derneğinin merkezinde yerinde inceleme yapılarak ülkemizde gıda bankacılığı faaliyetleri hakkında toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Komisyonumuz, Amerika'da her yıl düzenlenen “Gıda Bankacılığı Liderlik Enstitüsü” adıyla gıda bankacılığı konusunda eğitim ve iyi uygulama örneklerinin paylaşıldığı 13-16 Mart 2017 tarihleri arasında düzenlenen foruma kamu kurum ve kuruluşlarından katılım sağlanmasını talep etmiş ve sonrasında komisyonumuzun 11/5/2017 tarihli 5'inci toplantısında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından foruma ilişkin bilgi alınmıştır.

Komisyonumuz, illerdeki dernekler, vakıflar, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ile belediyeler nezdinde yürütülen gıda bankacılığı faaliyetlerinin görülmesi için ülkemizin çeşitli illerinde ziyaretler düzenlemeyi kararlaştırmıştır.

Bu kapsamda, 29 Mayıs 2017 tarihinde Gaziantep'te gerçekleştirilen yerinde inceleme ziyaretinde, öncelikle Valilikte ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi alınmış ve fikir alışverişinden bulunulmuştur. Sonrasında, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gıda Bankası, Şehit Kamil Gıda Bankası, Şahinbey Gıda Bankası, Konukoğlu Vakfı ve Bülbülzade Vakfı Gıda Bankası ziyaret edilmiştir.

Sosyal politikalar konusunda bakanlığı döneminde edinmiş olduğu bilgi ve tecrübeleri yerelde sahaya yansıtan bir yerel yöneticinin liderliğinde Gaziantep'te yapılan çalışmaların, sosyal yardımların yönetimi bağlamında iyi bir rol model olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca, sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve geçen yıllar içerisinde yaygınlaşmış olan sosyal yardım faaliyetleri, Türk toplumunun ve özelde Gaziantep halkının yardımlaşma konusundaki duyarlılığını gözler önüne sermiştir.

8 Haziran 2017 Perşembe günü Eskişehir'de gerçekleştirilen yerinde inceleme ziyaretimizde, öncelikle Valilikte ilgili kurum ve kuruluşlardan brifing alınmış ve fikir alışverişinde bulunulmuştur. Sonrasında, Tepebaşı Kaymakamlığı Gıda Marketi ve Odunpazarı Belediyesi Kızılay Derneği Eskişehir Şubesinin "Halk Market"i ziyaret edilerek yerinde incelemelerde bulunulmuştur. Eskişehir'de sosyal yardımların çağdaş yöntemlerle ve kapsamlı bir şekilde yönetilmesi konusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının çalışmaları güzel bir örnek olarak gözlemlenmiştir.

Bugün Diyanet İşleri Başkanlığından misafirlerimiz var.

Hocam, tekrar hoş geldiniz diyorum.

Sizleri davet etmemizdeki amaç, İslam dininde israf kavramı, zekât, infak ve yardımlaşmanın yeri, İslam fihri açısından gıda bankacılığı, İslam fihri açısından gıda bankası bağışçılarında sağlanan vergisel teşviklerin durumu, zekât kurumu açısından gıda bankacılığında toplama ve dağıtım faaliyetleri gibi konularda birinci ağızdan, sizden bilgi almak.

Son günlerde israfın arttığına dair, özellikle ramazanda ekme israfının arttığına dair medyada haberler var. Bu konuyu da inşallah toplantımız sırasında değerlendiririz.

Bugüne kadar yaptığımız faaliyetlerin kısa özeti budur.

Şimdi öncelikle hocalarımızı tanıyalım ve toplantımıza başlayalım.

Hocam, bu konuda bir hazırlığınız varsa önce sizi dinleyelim, ondan sonra da biz sorularımızla konuyu açalım.

Bu arada, Sayın Vekilim hoş geldiniz toplantımıza. Milliyetçi Hareket Partisi üyemiz Adana Milletvekilimiz, Cumhuriyet Halk Partisi Çanakkale Milletvekilimiz ve AK PARTİ Yalova Milletvekilimiz komisyonumuzun üyeleri. Gaziantep Milletvekilimiz Canan Hanım da biraz sonra aramıza katılacak.

Buyurun Hocam.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Muhterem Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz; hepinizi hürmetle selamlıyorum. Öncelikle bu güzel çalışmalarınızdan dolayı da tebrik ediyorum, böyle hayırlı bir çalışmaya vesile olduğunuz için.

Ben, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Ekrem Keleş. Hocam da Profesör Doktor Yavuz Ünal, Diyanet İşleri Başkan Yardımcımız.

Hürmetlerimizi tekrar arz ederek ben kısaca bu konuyla ilgili hususları paylaşmak istiyorum. Malumunuz, israf İslam'da kesin bir şekilde yasaklanmış bir husus yani gerçek, meşru ve makul olanın dışına çıkma, itidalden sapma, gereksiz yere para, zaman, emek ve benzeri harcama, savurganlık, tutumsuzluk, aşırı gitme, sınırların ötesine geçme, bir ürünü, malı kötü kullanarak kullanım ömrünü azaltma, ihtiyaçtan fazla harcama gibi anlamlara geliyor. İsrafın çerçevesi ilk önce bu şekilde çiziliyor bizim dinî literatürde, onu bir arz etmek istedim.

İsraf, ifade ettiğim gibi kesin olarak İslam'da haram kılınan bir husus. Kur'an-ı Kerim'de hepinizin malumu "Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz." mealinde ayetikerime var. Buna benzer diğer ayetlerde de kesin bir şekilde yasaklanmıştır. Peygamber Efendimiz'in de konuyla ilgili olarak "Kibre kapılmadan ve israfa sapsmadan yiyiniz, içiniz, giyiniz fakat israf etmeyiniz." mealinde pek çok hadisşerif var. Öncelikle bu dinî temeli aktarmak istedim.

Bu mal ve serveti gereğinden fazla harcamak israf kapsamında değerlendiriliyor birinci madde olarak. Bu bağlamda, gıda maddelerinin çürütülmesi, zayi edilmesi, ekmek, yemek, sebze ve meyvelerin çöpe atılması, kullanılabilir durumdaki eşyaların atılması, gereksiz elektrik sarfiyatı, suların boşa akıtılması yani bu tür şeylerin hepsi israf kapsamında değerlendiriliyor. Daha geniş ele aldığımız zaman, zaman israfından tutun da emek israfına kadar birçok kapsam var. Bununla değerli heyetinizi meşgul etmek istemiyorum.

Mal ve serveti dinî bakımdan gayrimeşru alanlarda harcamak da israf kapsamında değerlendiriliyor. Söz gelimi, kumardır, uyuşturucudur ve bu tür hususları değerlendirmek de aynı kapsamda, israf kapsamında değerlendiriliyor.

Bir de belki şöyle bir husus var: Gereğinden az harcamak veya harcanması gerektiği hâlde harcamamak yani ihtiyaç duyduğu hâlde harcamamak da dinî literatürde bir bakıma negatif israf gibi değerlendiriliyor. Çünkü harcanması gereken yerde harcanmadığı zaman bu üretimin azalmasına, daralmasına, ekonomideki canlılığın zayıflamasına da sebep oluyor. Yani ihtiyaç olan, söz gelimi ailede eğitim masraflarının karşılanmaması, yeterince yeme, içme, beslenme ihtiyaçlarının karşılanmaması yine ihtiyaç duyulan alanlarda bu harcamaların yapılmaması da israf kapsamında değerlendirilen hususlardan.

Şöyle birkaç rakam yine almaya çalıştım: Dünyada her yıl 1,3 milyar ton yiyeceğin israf edildiği, israf edilen yemeklerin yaklaşık 1 trilyon dolara tekabül ettiği... Gıda israfı eğer bir ülkenin ekonomik hacmi bakımından değerlendirilmiş olsaydı, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'den sonra dünyanın en çok karbondioksit üreten 3'üncü ülkesi olurdu diyorlar. İsraf edilen gıdanın sadece dörtte 1'i dünyada açlık çeken 795 milyon insanı doyurmaya yetmektedir. Zengin ülkelerdeki gıda israfı 222 milyon ton, Sahraaltı Afrika'da üretilen yemeklerin neredeyse toplamına eş değer, 230 milyon ton. Sadece Avrupa'daki gıda israfı 200 milyon aç insanı doyurmaya yetecek boyutlarda, rakam olarak bu şekilde ifade etmek istedim. Dünya nüfusunun yüzde 12,5'unu oluşturan 870 milyon insan yetersiz besleniyor bu arada. Oysa, israfın dörtte 1 oranında azaltılmasıyla, yetersiz beslenen 870 milyon insanın gıda ihtiyacı karşılanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerde çöpe atılan gıdaların yüzde 40'ı, aslında, yenebilecek, tüketilebilecek durumdadır. Gelişmekte olan ülkelerde ise yılda 150 milyon ton buğday heba olmaktadır. Hakikaten, bu oran tüm fakir ülkelerdeki açlığı ortadan kaldıracak bir orana tekabül etmektedir. Ülkemizde de üretilen ekmeğin yüzde 5,9'unun israf edildiği ifade edilmektedir. Türkiye'de günde 95 milyon ekmek tüketilirken 6 milyon ekmeğin israf edildiği rakamlar olarak veriliyor. Buna göre, ülkemizde yıllık 1,546 milyar TL değerinde 2,1 milyar adet ekmek israf edilmektedir. Yıllık kaybımız hakikaten büyük bir oran tutmaktadır. Üretilen 6 milyon ekmeğin 3 milyonu fırınlarda değerlendirilemeyerek israf edilmektedir. Yükselmekte olan ülkemiz için bu rakam gerçekten çok ciddi bir kayıp. Bu kayıpla gerçekten önemli birtakım hususlar telafi edilebilir. Ülkemizin yirmi üç günlük ekmek ihtiyacı karşılanabiliyor israf edilen ekmele. 300 öğrenci kapasiteli 250 yurt yapılabiliyormuş, 16 derslikli 500 okul yapılabiliyormuş bu israfla veya 100 yataklı 80 hastane yapılabildiği ifade ediliyor. İsraf bu boyutlarda hakikaten. Dinimizde israf kesin olarak yasaklanmış. Bununla ilgili alabileceğimiz ne tedbir varsa almak hepimizin görevidir diye onu yüce heyetinize arz etmek istiyorum.

Zekatın yeri de malumdur. Zekat için Kur'an-ı Kerim'de belirtilen yerler var, bunlar bizzat tek tek sayılmış. 8 tane sınıf var, bu 8 sınıfa harcanmak üzere yine zengin sayılan Müslümanlardan alınıp fakirlere aktarılan bir dinî ödev. Zekat, dinen zengin sayılan Müslümanların yoksullara vermek zorunda olduğu bir haktır. Yani bunu fakir hakkı olarak nitelendiriyor dinimiz, zengin malındaki fakirin hakkı olarak nitelendiriyor. Yani bir atıyye, bir ihسان olarak değil, fakire verilmesi zorunlu olan bir hak olarak değerlendiriyor. Bu, ayetikerimelerde hem "..."(x)¹ "Onların mallarında mahremiyet yaşayan yoksullar için hak vardır" ayetikerimesinde hem de "..."(x) "Onların mallarından kendilerini temize çıkaracak, 1 Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

arındıracak bir zekat al.” ayetikerimesinde ifade buyuruluyor. Bu mealdeki diğer ayetikerimler ve hadisîşerifler de göz önünde bulundurulduğunda İslam’ın temel ibadetlerinden birisi ve İslam’ın beş şartından birisi olarak zekat her müminin ilgilenmesi gereken bir husus. Kur’an-ı Kerim’de, dikkat çeken bir husus, müminlerin vasıfları sayılırken şöyle bir ifade kullanılıyor, kullanılan ifade son derece dikkat çekici bir ifade: “O müminler ki zekat vermek için çalışırlar.” Manasında meallendiriliyor. Müminin çalışmasını, çabalamasını, zekat verecek konuma gelmek üzere gayret etmesini hedef gösteriyor Kur’an-ı Kerim bu şekilde. 42 yerde doğrudan, bunun 27’si namazla birlikte zikredilmiş. Kur’an-ı Kerim’de zekat açıkça zikrediliyor. Konuyla ilgili söylenebilecek, tabii, pek çok husus var. Bunun hikmetleri, faydaları, toplumdaki sosyal yardımlaşmaya ve dayanışmaya katkısı ve bir de bunun ahlakı var, ahlakını da Kur’an-ı Kerim bize ifade etmiş; fakirin, zekat alan kesimlerin kesinlikle incitilmemesi. Hatta, bunun için Kur’an-ı Kerim şöyle bir tabir kullanıyor: “...”(x)² “Eğer birisine bir yardımda bulunup onun onurunu incitecekseniz bırakın onu, onu yapmayın da ona bir güler yüz gösterin, bu, ondan daha iyidir.” Şeklinde bunun ahlakını da ortaya koyan bir çerçeve de hem Kur’an-ı Kerim hem de hadisîşerifler bize çiziyor. Onun için “sağ elin verdiğiinden sol elin haberinin olmaması” tabiri hadisîşerifte ifade buyurulur. Bu şekilde, zekat verilen insanların incitilmemesine hassasiyet gösterilmesi özenle vurgulanan bir husus.

Ben, bu, gıda bankacılığı uygulamasını modern sadaka taşı uygulaması olarak nitelendirmek istiyorum. Yani sadaka taşı uygulaması, aslında, bizim kendi kültürümüzde zenginlerin gelip paralarını veya mallarını bir yere bıraktıkları, oradan fakirlerin de gelip ihtiyacı kadar aldığı... Oraya mal bırakan veya para bırakan zengin alanı görmüyor, alan da kimin bıraktığını görmüyor. Yani bu şekildeki bu uygulama günümüzde de hatta bazı yörelerimizde devam eder. Bu uygulamanın modern bir şekli olacağını düşünüyorum gıda bankacılığı uygulamasının. Bu anlamda güzel bir faaliyet. Gıda bankacılığı organizasyonu, tabii, bizim açımızdan belki yeni bir uygulama ancak dediğim gibi, böyle tarihî bir geçmişi var. Tanım olarak gıda bankacılığı, işletmeleri stoklarında bulunan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak gibi maddelerin... Bu, Amerika’da başladığı zaman, Avrupa’daki uygulamalarda, genellikle son kullanma tarihi yaklaşmış, zayı olacak gözüyle bakılıyor, zayı olmasın diye bu şekilde kanalize ediliyor bir tarafa ama sadece bununla sınırlı kalmayarak gönüllü olarak yapılacak bağışların -ki özellikle giyecek ve temizlik maddelerinde bu husus biraz daha önem arz ediyor- daha da geliştirilmesine ihtiyaç var. Zekat uygulamaları da bu kapsamda gıda bankacılığına dâhil edilebilecek. Zekat vermek isteyen kişiler buraya zekatlarını vermek suretiyle gıda bankacılığı uygulaması yapan kuruluşlar üzerinden ilgililere ulaştırılmasını sağlayabilirler.

Muhterem Başkanım, siz tarihiyle ilgili olarak belirttiniz, 1967 yılında Amerika’da başlamış bir uygulama. Orada 50 bini aşan kuruluşla devam ettiriliyormuş şu anda benim aldığım bilgilere göre. Daha sonra, Avrupa’da da 1986’larda bu başlamış ve devam ediyor. Türkiye’de, malumunuz, bununla ilgili 2004 yılının ilk aylarında Türkiye İsrâfi Önleme Vakfı adlı bir kuruluşun girişimleriyle Diyarbakır’da böyle bir gıda bankacılığı faaliyeti başlatılmış, daha sonra bunun başarılı görülmesi üzerine, Diyarbakır’da iyi sonuçlar alındığı için sonra Konya’da benzer bir uygulama, daha sonra Gaziantep’te bu uygulama sürdürülmüş. 2004 yılında gıda bankalarının koordinasyonunun sağlanması amacıyla gıda bankaları birliği kurulması kanunda da yer almış ve “gıda bankacılığı” kavramı 5179 sayılı Kanun’la Türk literatürüne de girmiş ancak 5996 sayılı Kanun’la bu 5179 sayılı Kanun daha sonra yürürlükten kaldırılmış benim edindiğim bilgiye göre. Amaç, tabii, muhtaçlara ihtiyaç fazlası gıdayı elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişilerin yapacakları yardımların ulaştırılması ve böylece bir köprü oluşturulması. İsrâfin önlenmesi, sosyal adaletin sağlanması bağlamında önemli bir husus teşkil ediyor.

2 Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

Kapsamına girmeden, ben, dinî bakımdan şunu ifade etmek istiyorum: Böyle bir uygulama yapıldığı takdirde, zekatın harcama yerleri çok net bir şekilde belli olduğu için belki zekat yoluyla gıda bankasına yapılan yardımların diğer yardımlardan ayrı olarak ayrı bir kalemde toplanması ve onun o harcama kalemlerine harcanması gerekiyor. Böyle bir hassasiyetin gösterilmesine ihtiyaç var zekatla ilgili olarak.

BAŞKAN – Hocam, biraz açar mısınız, nasıl? Yani biraz açın bu söylediğinizi.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Şöyle ifade edeyim: Bu, genel yardımların içerisine zekatla ilgili olanlar da dâhil edildiği zaman, zekat alamayacak konumda olan kişiler de bu yardımlardan istifade edebilir. Söz gelimi, kişinin üzerinde yeteri kadar tarlası, bağı, bahçesi vardır ama bunları belki de değerlendiremediği için gelirleri yetersizdir geçimini sağlamak için. Gıda bankasından gıda alabilir o, istifade edebilir ama dinî açıdan, söz gelimi, onun üzerindeki arsalar, onun zekat almasına mani oluyor, daha fakir olanlara gitmesi gerekiyor. Gıda bankasında böyle genel bir dağıtım olacağı için, zekât da genel yardımların içerisine katıldığı zaman, bu sefer harcanması gereken yere harcanmaması gibi bir durumla karşılaşılabilir. Bunun için iki kalem olması gerekiyor; zekât yardımlarının toplandığı kalem ve diğer genel yardımların toplandığı kalem. Zekât yardımlarının da zekâtın harcanabileceği yerlere ulaştırılması gerekiyor. Böyle bir hassasiyete ihtiyaç var bu şekilde bir uygulamaya gidildiği takdirde.

Vergi indirimi, vergi muafiyetiyle ilgili olarak... Kişi buraya ödemesini yaptığı zaman zekâtını ödemiş oluyor. Zekâtını ödedikten sonra devletin ona yapmış olduğu vergi indirimi bir teşvik amacı taşıyor, tıpkı eğitim yardımlarına yapılan vergi indirimi gibi. Bu bakımdan, bu hususta da bir mahzur görmüyoruz. O hususu da ifade edeyim.

Ben özetle bu şekilde ifade etmek istedim. Bu vesileyle, belki izniniz olursa, fırsat olursa -daha sonra da olabilir- Yavuz Hocam da Diyanet İşleri Başkanlığının zekâta ilgili çalışmalarıyla ilgili bir bilgi arz etmek isteriz yüce heyetinize.

BAŞKAN – Tabii.

Hocam, isterseniz sizi de dinleyelim, sonra soruları alalım.

Buyurun.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Ben heyetinizi saygıyla selamlıyorum efendim.

Öncelikle, böyle bir konuyu, bu kadar önemli, sosyal bir sorunu masaya yatırdığınız için teşekkür ediyorum. İnşallah hayırla sonuçlanır, insanımıza, milletimize, devletimize birçok açıdan katma değer sağlar diye altını çizmek istiyorum.

Öncelikle, kontrol edilmeyen bu harcamalar toplumda duygu sömürsünün önünü açtı yani bir dilencilik sektörü oluşturdu. İhtiyacı olanların değil de aslında yüzü tutanın ya da işte buna cesaret edenin, alışanın piyasaya çıktığı, kazanç kapısına dönüştürdüğü bir alan oluştu maalesef. Özellikle de son dönemde komşularımızla yaşadığımız ilişkilere bakıldığında bir alan açıldı. En azından bunun önüne geçecek bir etkinlik olarak görülebilir bu.

Bir diğeri: Hocamın anlattığı şeye katkı olması açısından, israfı ikiye ayırmak gerekiyor. Bunun bir tanesinde bilinçli olarak yapılan, hatta bir gösterişin aracı olarak ortaya çıkan -yani söz gelimi, işte, tabak kırmak gibi ve benzeri- ya da aşırı lüksle kendini tanımlamak, statüsünü tanımlamak gibi ortaya çıkan bir durum var. Bir diğeri ise farkında olunmadan yapılan bir israf var. Aslında israf yapmak diye bir kaygı yok orada, hedef yok ama belki eğitiminin olmaması, farkında olmaması nedeniyle israfın önüne geçemiyor, israfa aracı oluyor. Buna karşı belki bir kültürel direnç oluşturulması gerekiyor. Bir farkındalık çalışmasına, her iki açıdan da bir farkındalık oluşturulmasına ihtiyaç var.

Diyanet İşleri Başkanlığının bu zekât konusunda yapmak istediği, yaptığı faaliyeti ben ana hatlarıyla şöyle ayırarak istiyorum: Bunun birisi, toplumumuzda erişebilen, kendisini bir şekilde hissettiren, kendi varlığını ortaya koyabilen bir katman var, muhtaç olan bir katman var. Dilencilik de bununla alakalı olan, bu tarafla ilişkili olan. Bir de bu hadisteki ifadesiyle edebi nedeniyle aç olmasına rağmen isteyemeyen, ortaya çıkamayan, kendisini hissettiremeyen bir katman var.

Diyanet İşleri Başkanlığının, birincisi “toplumun bütün katmanlarındaki muhtaç olan insanların tespit edilmesi” diye bir hedefi var burada. Bununla aslında teşkilatın yayılma biçimi önemli. Şu anda belki ülkemizde en yaygın ağa sahip olan teşkilat Diyanet İşleri Başkanlığı yani mezralarda bile mutlaka bir temsilcisi var ya da en azından gönül bağı olan insanlar var. Dolayısıyla, birincisi: Muhtaçların, ihtiyaç sahiplerinin, gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesi ya da yapılan başvuruların teyidinin sağlanması konusunda hem devletimizin elindeki arşivin kullanılması, farklı birimlerin elindeki arşivin kullanılması hem de alan tecrübesi burada önemli, alanda bizzat tetkik edilmesi bu ihtiyaç sahipleri açısından önemli. İkincisi ise: Bunu verecek olan insan açısından yani biz bunun bütünü, sizin zikrettiğiniz unsurları mali ibadet konsepti içerisinde değerlendiriyoruz. Yani bunun içerisinde zekât var, fitre var, fidyeye var, sadaka var. Sadaka da bu kapsamdadır, o bir konsepttir. Belki “zekât” dediğimiz şey zorunlu olarak verilmesi gereken şeydir ama burada “sadaka” dediğimiz şey kişiyi arındıran veya kişinin malında, belki onu cömert kılan, ahlakını güzelleştiren nitelikler olarak ortaya çıkıyor. Yani sadaka vermek veya birisine yardım etmek burada bir erdem olarak ortaya çıkan bir unsur. Bu nedenle mali ibadetleri bütün olarak değerlendiriyoruz ancak zekâtın diğerlerinden farkı var. Zekâtın hangi maldan, ne kadar ve nereye verileceği kayıt altına alınmış, bizzat ayetikerime tarafından kayıt altına alınmış olan bir ibadet.

Bu nedenle gıda bankacılığı gibi –Hocamın vurguladığı noktaya ek olarak, en azından dikkatlere sunulması açısından- bir havuzun içerisine konulması bu anlamında riskli bir şeyden bahsediyoruz. En azından toplum vicdanı nezdinde tartışmaları tetikleyecek bir şeyden bahsediyoruz. Eğer düşünülürse bu havuzun içerisinde özel bir kalem olarak düşünülmeli ve toplanması özel olduğu gibi dağıtımı konusunda da mutlaka bir hassasiyet gösterilmesi gerekiyor.

BAŞKAN – Yani şöyle mi demek istiyorsunuz Hocam: Gıda bankacılığına ürünlerden gönderirken –nakit alan da var, almayan da var- “Bunu zekâtım için gönderiyorum.” demesi lazım?

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Kesinlikle. “Zekât” kaydıyla gönderdiğini sizin “zekât” kaydıyla kontrol altına almanız gerekiyor. İşte, Hocamın dikkat çektiği şey, normalde mesela muhtaçtır, daha doğrusu mülkü vardır ama kullanamıyordur, parası yoktur, paraya ihtiyacı vardır, siz ona yardım yapabilirsiniz ama ondan çok daha muhtaç insanlar varken burada zekâtın felsefesi içerisinde kollanması gereken daha muhtaç olan insanlardır belirli katmanlardaki. O aslında toplumun refahına katkı sağlayacak sosyal bir hareket olarak düşünülmeli. Ancak Komisyonla alakalı olan kısmı, eğer zekât bu havuzun içerisinde düşünülecekse hem farkındalık oluşturulması hem de hem toplanma hem de dağıtılması konusunda bu bilinçle hareket edilmesi, toplumunda bu konuda bilgilendirilmesi gerekir. Yani benim altını çizmek istediğim nokta bu.

Diyanet İşleri Başkanlığının muhtaçların tespiti noktasında zekât yani mali ibadetlerini icra etmek isteyenlere, altını çizerek söyleyeyim Diyanet İşleri Başkanlığı veya Türkiye Diyanet Vakfı eliyle icra etmek isteyenlere yönelik olarak bir çalışması oldu. Şu anda yürürlükte olan bir çalışma bu. Özellikle zekât vermek veya hangi ibadeti yapmak istiyorsa bu kayıtlı, yani ben mesela fitre vermek istiyorum, özel bir hesapta topluyor ve fitrenin verilebileceği yere veriliyor, zekâtın verilebileceği yere veriliyor.

Bu nedenle, yapılan şey şu: Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla mali ibadetlerini icra etmek isteyenlerin hangi ibadetini icra etmek istediğini kayıt altına almak suretiyle oradan oluşan meblağın da ilgili taraflara iletilmesi noktasında sadece aracı olmak gibi bir misyon üstlendi. Bunun

birçok açıdan toplumun huzur ve refahına katkı sağlayacağını, en azından dilencilik, sömürü boyutunda, istismar boyutundaki dilencilikten bahsetmiyorum, muhtaç olup da el açan insanların sayısının düşürülebileceğini tahmin ediyorum, ümit ediyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığının şu anda yaptığı, bununla alakalı bir sistem oluşturdu. Yukarıda Başkanın onayıyla bir komisyon kuruldu; bunun ilke, usul ve yürürlüğünü sağlamak, takip etmek açısından. İl ve ilçe bazlarında ise özel bir komisyon oluşturuldu hem muhtaçların tespiti hem de... İbadet kastyyla kendi bölgelerinden oluşan paranın öncelikle, fıkıh gereği, İslam fıkı gereği kendi bölgesinde harcanması gerekiyor. 15 Temmuz gelen süreçte aslında kullanılan bir alandan bahsediyoruz, şu anda sizin de bizim de kastettiğimiz şeyle istismar edilen bir alandan bahsediyoruz. İnsanların sadakası, insanların zekâtı olarak toplayıp biraz sonra gidip senatör satın almaya kalktığımız veya televizyon kurduğunuz bir süreçten bahsediyoruz. Bu istismarların bir şekilde önünü kapatmak amacıyla ortaya çıkan bir aktivite olarak bunu ben takdim etmek istiyorum.

Hazırunun sorusu varsa...

BAŞKAN – Hocam, gerçekten çok değerli bilgiler verdiniz. Özellikle, Hocamızın verdiği rakamlar gerçekten çok rakamlar yani ekme israfı ve diğer konulardaki israfla ilgili verdiniz istatistiki bilgiler gerçekten şey gibi çarptı yüzümüze. Benim birkaç sorum var, ondan sonra arkadaşların da muhakkak soruları, görüşleri olacaktır.

Sizin de söylediğiniz gibi, zekât sosyal adalet sistemi, iyi işlenirse bu toplumda fakirlerin, ihtiyaç sahiplerinin de ihtiyaçları bir şekilde giderilmiş olacak hem insanlar ibadetini yerine getirmiş olacak hem de bu adalet kısmen de olsa sağlanmış olacak.

Zekâtın daha fazla doğru bilgilendirilmesi ve daha fazla bu yardımlaşma ve zekât ibadetinin yapılması için bir çalışmanız var mı Diyanet İşleri Başkanlığı olarak? Bunu bir sormak istiyorum. Bir de vergi indirimi konusunda bunun bir engel olmadığını, zekâtı sakatlamayacağımı -yanlış anladıysam lütfen düzeltin- söylediniz, bunun aslında iş insanları için bir teşvik olabileceği de anlamını çıkarıyorum sizin sözlerinizden. Bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığı bir teşvik politikası yapabilir mi? Yani bu yaptığımız gıda bankacılığına verilecek destekleriniz veya aldığımız vergi muafiyetleri zekâtı sakatlamaz, bu konuda da bir politika üretebilir misiniz, bunu daha çok duyurabilir misiniz?

Arkadaşımız, uzmanımız Komisyonumuzun, sık sık bana sorular gönderiyor. “Diyanet Vakfının gıda bankacılığı faaliyeti var mı?” diye bir soru hazırlamışlar. Bir de daha evvel bir Antep’te bir ziyaretimizde ortaya çıkan bir konu, benim şahsen bilmediğim ama orada öğrendiğimiz, zekât memurluğu müessesesi İslam’da olan bir müessese, bunun hakkında bize bir bilgi verebilir misiniz? Gıda bankacılığı yürüten kurumların yardımlarının, bağışlarının toplanmasında zekât memurluğu sistemi işler mi, bağdaşır mı, bununla ilgili de görüşlerinizi alalım, ondan sonra değerli vekillerimizin görüşlerini, sorularını alalım.

Buyurun.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Muhterem Başkanım, değerli milletvekillerimiz; tekrar hürmetle selamlıyorum hepinizi.

Zekâtla ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığı, malunuzun kendi imkânları çerçevesinde toplumun bu konuda aydınlatılmasıyla ilgili gerekli çalışmalarını yapıyor. Bu konudaki en etkin araçlarından birisi hutbeler ve vaazlar, ayrıca din görevlilerimize karşı yaptığımız seminerler, buralarda bu bilgilendirmeler yapılıyor. Hutbe, çok geniş bir kesim tarafından, halkımızın çok büyük bir kesimi tarafından dinlenildiği için hutbede zekâta teşvik ediliyor. Ayrıca yapılan vaazlarda, bu konuda yapılan yayım çalışmalarında, televizyon programlarında konu ele alınıp işleniyor. Bunun yanında Türkiye Diyanet Vakfı, Diyanet İşleri Başkanlığı Kanunu’nda yardımlaştığı kurum olarak yer alıyor. Diyanet Vakfı üzerinden de bizzat zekâtın toplanıp dağıtılması bağlamında önemli bir faaliyet yürütüyor. Şu

anda bu Fırat Kalkanı Harekâtı'yla bu kontrol altına alınan bölgede çok büyük harcamalar yapıyor Türkiye Diyanet Vakfı. Rakamlarda belki yanlış olabilir ama günlük 60 bin kişiye yemek çıkarılıyor burada, 200 bin ekmeğe üretiliyor burada Diyanet Vakfı aracılığıyla, günlük olarak yapılan harcamalar bunlar. Somali'ye 2011 yılında çok yüklü bir yardım yapıldı, bunlarda büyük ölçüde zekât yer almıştır. Sanırım yani miktar olarak tam bilmiyorum ama çok büyük bir meblağ yardım yapılmıştı ve Somali'nin açlıktan kurtarılmasına önemli bir katkı sağlamıştı.

Zekâtla ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığı malumunuz, camilerin, ibadet yerlerinin yönetimiyle ilgili namazda var, hacda var, oruçta yine rehberlik yapıyor topluma, zekât konusunda bizzat kendisinin hani zekâtı toplayarak dağıtma gibi bir uygulaması şu ana kadar olmadı, şimdi Yavuz Hocam bununla ilgili önemli çalışmalar yaptı Başkan Yardımcısı sıfatıyla. Diyanet Vakfı üzerinden bu faaliyeti de yürütmek üzere özellikle 15 Temmuzdan sonra bu alanda bir ihtiyacı karşılamak amacıyla bu tür bir çalışma başlatıldı. Diyanet Vakfı üzerinden şu anda toplanıp dağıtılıyor, bu hususu arz edeyim.

Türkiye Diyanet Vakfının gıda bankacılığı şeklinde ayrı bir uygulaması şu anda yok ama gıda yardımıyla ilgili olarak yaptığı yardımlar çok büyük yekûnlar tutuyor.

BAŞKAN – Bunları sosyal market olarak mı yapıyorsunuz yoksa siz kendi belirlediğiniz ihtiyaç sahiplerine elamanlarınız vasıtasıyla gönderiyor musunuz?

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Bu konuyla ilgili belki Yavuz Hocam da daha geniş bilgi verebilir ama bilhassa yurt içinde biz çek veriyoruz. Çek veriyoruz fakirlere, o kendisi gidip istediği şekilde oradan harcamasını yapıyor.

BAŞKAN – Anlaşmalı marketlerden...

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Anlaşmalı marketler veya daha genel bazı yerlerde bu şekilde çek dağıtılıyor. İstedğini alsın, ihtiyacını alsın diye bu şekilde geniş bir imkân tanınmış oluyor.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Bu çeklerde zekâtlar da var mı, yoksa Diyanet kendi bütçesinden mi...

BAŞKAN – O çekler...

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – O çekleri Diyanet kendi bütçesinden mi karşılıyor yoksa böyle onların içinde de zekâtlar var mı?

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Bunun tamamı zekât Muhterem Vekilim.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Peki, siz bunları verdiğiniz kişileri nasıl araştırıyorsunuz, hangi nicelikte araştırıyorsunuz ki zekât alabilen kişi olduklarına kanaat getiriyorsunuz?

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Bizim, Diyanet İşleri Başkanlığımızın malum, bütün ilçelerimizde hepsi dâhil olmak üzere müftülüklerimiz var, bütün camilerde görevlilerimiz var, bu konularda görevlilerimizden imam hatiplerimizden mahallerde muhtaç durumda olan insanların isimleri isteniyor, tespitler isteniyor. Bu tespitler doğrultusunda hakikaten fakir olan insanlar tercih ediliyor. Bunun yanında başvurular geliyor Türkiye Diyanet Vakfına, başvurular da yine kişinin oturduğu, ikamet ettiği yerdeki görevlilerimiz tarafından veya vakıf elamanlarımız, Diyanet İşleri Başkanlığı görevlilerimiz tarafından araştırılıyor ama bu yardımların tamamı devlet bütçesinden değil tamamı zekât paraları.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Şimdi, Başkanım, izniniz olursa ben devam etmek istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, tabii, ben hemen bir şey söyleyeyim. Bu nakit yardım dışında yardım kabul ediyorsunuz? Bir de Aile Bakanlığının “SOYBİS” diye bir sistemi var, o sistemden faydalanıyor musunuz, size açık mı o sistem?

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – İzninizle Başkanım, onu da Yavuz Hocam...

BAŞKAN – Buyurun sayın vekilim, siz de sorun isterseniz.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Şimdi, ben bu gıda bankacılığına verilen yardımların zekât sayılıp sayılmayacağına takıldım. Neyine takıldım? Şimdi, sizler nasıl işte cami imamları vesaire sizlerin görevlileri tarafından ihtiyaç sahiplerini belirliyorsanız bu gıda bankası aracılığıyla yardım yapan kuruluşlar da diyelim sosyal vakıf olsun, Kızılay olsun...

BAŞKAN – Onlar da SOYBİS'ten...

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – ...vesaire olsun, bunlar da çok titiz bir çalışmayla ihtiyaç sahiplerini belirliyorlar.

Şimdi, sizin anlatımlarınızdan ben şunu anladım. İhtiyaç sahiplerini belirlerken iki ayrı grup oluşturmak lazım. Bir tarlası, bahçesi var ama yardıma muhtaç, buna zekât olmuyor, yanlış anladıysam düzeltin lütfen...

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Evet, doğru efendim.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – ...bir de zekât alabilecek kesim olarak bu sosyal yardımları dağıtacak kuruluşların böyle bir çalışma yapması lazım. Doğal olarak gıda bankası diye adlandırdığımız -market diyoruz ona, modern ismiyle- orada da zekât olarak verilen emtianın ayrı bir bölümde, zekât olmayan hayır, hasenat vesaire adına ne dersiniz deyin emtianın ayrı bir bölümde sergilenmesi, vatandaş geldiğinde de senin elindeki fiş zekât mı, senin elindeki yardım fişi mi diye işte oradaki görevliler tarafından da yönlendirilmesi gerekir diye anladım ben. Hani, sizin görevlilerin gözden kaçırma gibi bir durumunun söz konusu olmadığını mı düşünüyorsunuz? Diğer görevliler gözden kaçırabilir dediniz. Dolayısıyla burada zekât verip de zekât olarak oradaki dağıtımdaki hatalardan kabul görmeyecek gibi de zekâtı veren vatandaş için bir risk oluşturduğunu, ben böyle anladım. Lütfen yanlış anladıysam düzeltin, yoksa bu gıda bankacılığı uygulaması zekâtların verilmesi noktasında bir kurum kuruluş olmaktan çıkar diye düşünüyorum.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Muhterem Vekilim, şöyle ifade edeyim. Şu anda alandaki uygulamada bizzat Diyanet Vakfı olsun, diğer birtakım hayır kuruluşları olsun -yıllardır da Din İşleri Yüksek Kuruluna da bu tür sorular da gelir- zaten bu ayırım yapılmakta, normal bağışlar var, sadaka olarak verilenler var, bunlar da işte harcama alanı çok daha geniş bir şekilde uygulanıyor ama bir de zekât olarak belirttiyse kişi “Bu benim zekâtım.” dediyse onun muhakkak surette o kalemde harcanması gerekiyor. Şöyle bir örnek verebiliriz: Sözelimi bu bir yurttan çocuklar kalıyorlar, çok sayıda çocuk ve bu yurttan kalan çocuklara yemek veriliyor. Ancak çocuklardan henüz daha rüş çığına erişmemiş olanlar eğer aileleri zengin ise zekâttan bunlara yemek verilemiyor çünkü ailesi zengin olduğu için o çocuğa, ona zekât malından harcama yapılamıyor.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Ama o yemek de yiyor.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Ama diğer bağışlardan, sadaka olarak verilmiştir, hayır olarak verilmiştir, diğer bağışlardan burada bir yemek çıkarılabilir, bütün çocuklar orada ondan yiyebilir ama zekâta, mesela, böyle bir hassasiyetin gösterilmesi gerekiyor.

Zekât bağışının gıda bankacılığı aracılığıyla yapılabilmesi için bu tür hassasiyetlerin gözetilmesi gerektiği hususunda... Yüzde 90 örtüşecektir fakirler yani bu zekât verilebilecek fakirler ile diğer fakirler yüzde 90 örtüşecektir zaten, belki yüzde 5-yüzde 10 oranında zekât alamayacak konumda olan birtakım insanlar çıkabilecektir fakirlerin içerisinde veya yardım yapılması gereken insanların içerisinde.

Zekât verenlerin kaygılarının giderilmesi açısından böyle bir hassasiyete ihtiyaç olduğunu ifade etmeye çalıştım Muhterem Vekilim.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Hocam, doğru, zekâtın hassasiyetini ben de biliyorum ama şimdi bakın, demin bir şeye daha değindiniz, Kur’an kursundan bahsettiniz. Birçok insan Kur’an kurslarına zekât veriyor ve birçok insan da şunu biliyorum ki yıl içinde yaptığı yardımları dahi kayıt altına alıp yıl sonunda... Çünkü büyük rakamlı zekât veren insanların var, zenginlerimiz var yani ufak tefek zekâtı düşen insanlardan bahsetmiyoruz burada, gıda üreten bir fabrikayı düşünün, belki birkaç ton zekât vermesi gereken gıda ürünü olabilir. Bunu yıl içinde verip, kayıt altına alıp yıl sonunda da “Benim ne kadar zekât vermek gerekir bu sene? Atıyorum, 100 bin TL. “Ne vermişim yıl içinde?” 70 bin TL. İşte “30 bin TL daha vermem lazım.” diye değerlendiriyor. Bu Kur’an kurslarına da gidiyor. İşte, bu bugün-geçen hafta da Eskişehir’de birlikteydik- gıda bankasına da gidiyor. Dolayısıyla, Kur’an kursunda fakir öğrenci de var, zengin öğrenci de var. Benim çocuğum da –hani zengin sayılabileceksem, işte belli bir maaşımız var, Allah’a şükürler olsun, gelir düzeyimiz iyi- var orada, bir başka, gelir düzeyi düşük vatandaşın, zekât alabilecek vatandaşın çocuğu da var. Şimdi, oraya vatandaş 1 kilo pirinç aldığı zaman ne diyecek? “Bu pirinç benim zekâtımdır, bunu kursunuzdaki fakir öğrencilere pilav yapın yedinir, zengin öğrencileri ayırın.” mı diyecek?

Yani, bence burada konuştuğca bu zekât işi –yani verenler açısından diyorum- sakata giriyor gibi bir duruma doğru gidiyoruz, bilmiyorum, yanlış mı yorumluyorum.

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz Sayın Vekilim.

Diyanet İşleri Başkanlığına çok büyük iş düşüyor. 15 Temmuzda yaşadığımız travmadan sonra insanların bir şekilde sistem içine dâhil edilmesi lazım. Yani, bire bir yapacağımız bir şey değil. Vekilimizin söylediği gibi ciddi rakamlar var. Türkiye’de hayır kültürü çok gelişmiş, ekonomisi gayet iyi olan aileler, insanlar var ama bunu bire bir yapması çok mümkün olmayabiliyor, etrafınızda, artık kentte ihtiyaç sahibini de bulamıyorsunuz. Burada Diyanet İşleri Başkanlığına çok büyük bir görev düşüyor. Bu kadar detaya -muhakkak emirdir ama- bu kadar indiğiniz zaman da vekilimize katılıyorum, kapılar kapanıyor gibi.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Sayın Başkanım, bakın, hayrın, hasenatın, yardımın miktarı yok; istediğiniz kadar verebilirsiniz ama zekâtın ölçüsü var yani malınızın 40’ta 1’ini zekât olarak vermek gibi bir mecburiyetiniz var. Bizim Müslüman inancımızda bu böyle, değil mi Hocam?

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Aynen öyle.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Ama ben diyelim ki yılda... Belki konuyu da uzatıyorum birazcık ama konu hakikaten ciddi bir noktaya geldi şu anda.

BAŞKAN – Hayır, yönlendirilmesi gereken bir konu. Bu rapordan önemli şeyler murat ediyoruz inşallah.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Diyelim ki benim 1.000 lira zekât vermem gerekir ama 10 bin lira bağışta da bulunmuş olabilirim. Dolayısıyla, zekât mutlaka ve mutlaka verilmesi lazım, bir de onun verilebilecek kişisi kimse de ona verilmesi lazım.

BAŞKAN – Doğru yere verilmeli.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Bir de sayın vekilimin bir şeyi var “İlim tahsil edene böyle bir ayırım yapılamayacağı şeklinde bir şey var mı?” Hocam diyor.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Şimdi, Kur’an kurslarına yapılan yardımlarda, Muhterem Vekilim, eğer zekât olduğu belirtilmeden yardımlar yapılmış ise bu yardımları, söz gelimi Kur’an kursunun tefrişinde de kullanabilir veya efendime söyleyeyim, çeşitli cihazların alımında da kullanabilir, binanın yapımında da kullanabilir. Ancak zekâtın muhakkak

surette fakire ulaştırılması gerektiği için, söz gelimi tefrişte zekât kullanılamaz veya zekâtın böyle bir hassasiyeti var. Yani koltuk, masa, sandalye, bir şey alamaz onunla ilgili. Yani normal yardımlarla ilgili bunu yapabilirken zekâtın muhakkak surette “fakire temliki” dediğimiz bir şartı koşuluyor, muhakkak surette fakirin eline ulaştırılması lazım. Bu anlamda bu hassasiyetten kaynaklanan bir ayrıntı söz konusu ancak bunlar aşılamayacak hususlar değil diye düşünüyorum.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Yani Hocam, dediğim gibi, bu gıda bankacılığında yöntem o şekilde olursa, “Verilenler zekâta sayılır.” vesaire dersek gıda bankacılığının önünü tıkamış oluruz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Bir formül bulacağız.

Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Sayın Vekilim...

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Ben sorduğunuz soruların bir kısmına, özellikle “Ne yapıyor?” dediğinizde... Bu ramazanın temel teması –bunu köprülerde de görmüşsünüzdür, billboardlarda- hak duyarlılığı yani “Üzerimde kardeşimin hakkı var.” Aslında şu anda tüm Türkiye’de, Diyanet İŞleri Başkanlığının örgütlendiği 130 ülkede bu anlamda bir çaba var yani bir duyarlılık oluşturma noktasında. Bu kamu spotu, afişler, hutbe, vaaz ve bunun dışında yapılan özel yayınlarla, hazırlanan özel yayınlarla bu konuda bir farkındalık oluşturulmaya çalışılıyor. Ancak sözünü ettiğimiz mali ibadetlerin bir konsept bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesi gerekiyor yani zekât üzerinden yürüme mümkün değil sadece. Öncelikle, Sayın Vekilim, burada şu var: Ayetikerimde “...”(x) ³bir vurgu var yani tarihi geçen veya geçmek üzere olan bir malı ya da benim giymediğim bir elbiseyi vermem bu bağlamda zekât olarak değerlendirilemez. İkincisi, altı çizilmesi gereken noktalardan bir tanesi, burada bir bilinç, kulluk bilinci üzerinden hareket ederek söylüyorum: 4 tane ibadetten bahsediyoruz, burada 4 ibadet bağlamında değerlendirilen ama 2 tanesi kutup oluşturuyor. Bunun bir tanesi zekâttır, bir tanesi de sadakadır. Zekât neden, nerede, ne zaman, ne kadar verileceği belirlenen bir şeydir ve bunu da belki ilke bazında düşünüğünüzde de sevdiğinizden verilmesidir yani sizin için değerli olanın infak edilmesidir. Bunun Kur’an kursuna verilen ya da başka yerlere harcanan bu meblağların, bu paraların bu iki şey arasında düşünülmesi gerekir. Zekâti mutlaka temellük ettirmeniz gerekiyor, zekât fıkhi içerisinde yani fakirin kendine vermek zorundasınız.

BAŞKAN – Bunun mal varlığında da artış olması lazım.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Dolayısıyla, doğrudan etki etmesi gerekiyor zekâtlarla. Diğerleri ise sadaka. Mesela, şimdi, yüzde 2,5 gibi bir şeyi var, bunun vergi muafiyeti konusunda da –belki bir ayrıntı burası- yüzde 2,5 gibi bir oranı var ama neden, nerede, ne zaman vereceğiniz de belirlenmiş. Bu tamamen sizin inancınızla alakalı; verirsiniz, vermezsiniz ama bu inançla alakalı olan bir şey.

Bunun dışında, yine ayetikerimde çok fazla vurgulanan, kendisine rızık olarak verilenlerden infak eden vurgusu vardır; bu ise sadakadır. Bu aslında tamamen toplum duyarlılığıyla... Yani benim bir taraftan baktığınızda Rabb’ime olan kulluğumla, bir taraftan baktığınızda sosyal sorumluluğumla alakalı olan bir şey. Toplumda muhtaç olan insanların kollanması ya da sizin en azından kendi gönlünüzün rahat etmesi için kurgulanması gereken bir şey.

3 Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

Burada gıda bankacılığıyla alakalı, onun üzerine tekrar geri döneyim ben. “Gıda bankacılığı” kavramı bizde çok çok yeni yani henüz hiç konuşulmayan bir kavram. Ben sizin yazınızı gördüğümde açıkçası şaşırđım yani bu gerçekten güzel bir açılım diye düşündüm ama gıda bankacılığının nereye oturtulacağı çok önemli bir şey. Yani eğer israfı önlemek üzerine kilitlenirse, israfı önlemek ya da telef olacak, harcanacak birtakım şeylerin harcanmadan, zayı olmasından kurtarılarak muhtaç, ihtiyaç duyan insanlara –fakir diye altını çizmeyeyim bunun- iletilmesi şeklinde kurgulanırsa bu aslında topluma ciddi bir refah kapısı açar. Toplumun bütün katmanlarına refah kapısı açar. Mesela iftar sofraları böyledir, iftar sofralarına fakirler gitmez yani bazen siz tatmak için gidersiniz, yolda kalanlar, eve yetişemeyenler “Şurada iftarımı açayım.” diye hiç parası olmayan, köprü altında yatan insanlar da o iftar sofralarına gelir. Böyle bir misyonu vardır iftar sofralarının. Eğer gıda bankacılığı şu noktada en azından odaklanırsa yani toplumda israfın önüne geçmek, engellemek, bunun üzerine kilitlenirse çok ciddi bir etki alanı oluşturur diye düşünüyorum.

Raf ömrünü tamamlamak üzere olan malın imhasını engelleyerek, bunu tedavüle sürmek burada önemli bir şeydir. Açılıştaki bahsettiğiniz iptal edilen bir düğünün hazırlanan şu kadar yemeğinin ya da geri kalan şu kadar malın, şu kadar ekmeğın, suyun, neyse, muhtaç olan insanlara sunulması gerçekten toplumda çok ciddi, modern dönemde sadaka taşının çok farklı bir boyutu olur. Ancak bunun içerisine zekât sokulduğunda ciddi anlamda tartışmaların odağı olur yani eğer biz zekât kavramını da bunun içerisinde düşüneceğiz... Evet, insanların zekât meblağı ciddi bir rakama ulaşır, bunu kabul ediyorum. Dikkat ederseniz “mali ibadet” dediniz, kurban da bir mali ibadettir. Bizim 15 Temmuz geldiğimiz süreçte en fazla istismar edildiğimiz noktalardan biridir. İnsanların dinî duygularını kullanmak suretiyle, kullanılan birtakım şeylerle nereye gittiğini, nasıl harcandığını bilmediğiniz mal bir süre sonra size kurşun olarak geri döndü. Bunun yani bu sürecin doğru okunması gerekiyor.

Benim buradaki teklifim: Gıda bankacılığının burada özellikle telef olmak üzere ya da israfın önüne geçmek ya da insanların bir hayır kabilinden yani bunun odaklandığı diğer nokta üzerinden giderek, tasadduk üzerinden, hayır kabilinden harcamalarını... Okul yaptırmayı da bu bağlamda düşünebilirsiniz, köprü yaptırmayı da, sokaklardaki insanlara yemek vermeyi de, aç hayvanı doyurmayı da bu bağlamda düşünebilirsiniz. Bu, topluma belki kitlesel bir erdem katkısı olacaktır, topluma bir duyarlılık aşısı olacaktır. Bir taraftan baktığınızda da ciddi anlamda israfı önlemeye yönelik olarak bir şey çıkacaktır.

Bunun dışında, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından veya Vakıf tarafından yapılan şeyler özellikle nitelikli bölgelerde bu sosyal marketler kullanılıyor yani adamın boyunu, beden ölçüsünü bilmiyorsunuz, neye ihtiyaç duyduğunu bilmiyorsunuz, siz ona sürekli un götürüyorsunuz ama una değil de suya ihtiyacı var, yağa ihtiyacı var. Dolayısıyla, insanların kendi ihtiyaçlarını ve ihtiyaç duydukları oranda karşılama açıısından özellikle nitelikli bölgelerde, mültecilerin yoğunlaştığı ya da Cerablus gibi yerlerde -ben bizzat alana gittiğim için, oradaki uygulamayı bildiğim için söylüyorum bunu- bu noktada sosyal market uygulamasına gidiliyor.

“Peki, nasıl tespit ediliyor?” dediğinizde, şu anda SOYBİS’le alakalı bir protokol başvurumuz var. Ancak bunun dışında, bizim alandan sağladığımız birtakım avantajlar var. İl ve ilçe müftülerimiz sosyal vakıfların doğal üyesi. Zaten valiliklerimiz veya kaymakamlıklarımız kendilerine gelen yardım taleplerinin önemli bir kısmını müftülüğe yönlendiriyorlar çünkü Diyanet İşleri Başkanlığının böyle bir kalemi var, Vakfın böyle bir kalemi var. Vakfın topladığı paranın ise zekât bağlamında düşünülüp dolayısıyla zekât yerine harcanıp harcanmadığı üzerinden bir polemğin açılması doğru değil. Nedeni şu: belirli zamanlarda yapılan kampanyalar var, belirli amaçlarla yapılan kampanyalar var, bireylerin tasadduk kabilinden verdiği paralar var, vakıf olması hasebiyle kendi birtakım gelirleri var, mülkü var, işletmeleri var ve bu işletmelerden buraya aktarılan, harcama bağlamında aktarılan para var.

Mesela, kurbanla alakalı, örnek olarak kurban üzerinden bir şey vereyim: Mesela, bu sene 239 bin, 240 bin gibi bir kurban topladı ve bunu dağıttı fakat bunların içerisinde kendi öz sermayesinden belirli oranda bir kurban kesti. Bu da tamamen hassasiyetiyle alakalı yani bu zamanında oldu, şöyle oldu, böyle oldu; bunun üzerinde bir kurban kesti. Burada bir hassasiyet var.

Son olarak da -vaktinizi aldım, özür diliyorum ama- şu anda Vakfın, sistemin kullandığı bir başvuru formu var ama aynı zamanda bir değerlendirme formu var. Bunların da sosyal ağ içerisinde “chek” edildiğini, fiilen de alanda tecrübe edildiğini, alanda kontrol edildiğini düşündüğümüzde yerine ulaştığı kanaatindeyiz sayın vekilim.

Bunun mutlaka eksiklikleri olacaktır, hatalar olacaktır ama en azından yapılan işlemin yerine ulaştığı kanaatindeyiz.

BAŞKAN – SOYBİS’le, Aile Bakanlığıyla protokol yapacaksınız, ondan sonra faydalanacaksınız.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Şu anda başvurumuz var ama zaten biz onu kullanıyoruz, sadece dolaylı olarak kullanıyoruz, bunun için söyledim. Müftülüklerimiz bu ağın parçası.

BAŞKAN – Zaten Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının mütevelli heyetinde olduğu için oradan kullanıyorsunuz.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Oradan kullanıyoruz.

BAŞKAN – Bir şeyi sadece hatırlatmak anlamında söylüyorum: Yaptığımız ziyaretlerde -Kızılay yetkilisiydi galiba- şunu söyledi bize: Yemek pişiriyorsunuz, siz de pişiriyorsunuz, özellikle Suriyeli misafirlerimize. Onlarda bakliyat kültürü çok fazla olmadığı için, hazır pişmiş yemeği yemedikleri için o yemeklerin çoğunun döküldüğü, bu nedenle, kutularla erzak vermek yönüne döndükleri bize söylendi, değil mi? Yani “Biz yemeği pişiriyoruz, gönderiyoruz -sizin söylediğiniz gibi- fakat onlar bizim yemek kültürümüze alışık olmadıkları için bu yemekleri yemiyorlar ve yemekler çöpe gidiyor. Böyle bir tespit bize anlatıldı bir toplantıda.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. YAVUZ ÜNAL – Sayın Vekilim, iki şeyi ayırmak gerekiyor. Bunların bir tanesi, yaşanan oradaki dram, çadırların içerisinde yani yemek pişirme imkânının olmadığı alanda pişirilen yemek...

BAŞKAN – Mecburen, ilk anda belki.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – İlk anda.

İkincisi, Türkiye Diyanet Vakfı kendi alanında o bölgeden istihdamlar yapıyor yani bizim Karadeniz’in yemek kültürünü götürseniz Suriye’de veya Şam kültüründe buna burada istesenez de alıcı bulamayacaksınız. Kendi alanından, o bölgeden istihdamlar yaptığı için şu daha kolay: Paketi hazırlayıp eve götürüp teslim etmek daha kolay çünkü diğerini pişirmek, korumak, nakletmek daha zor. Ancak vakfın yaptığı şey tamamen şartlara göre hareket ediliyor. Belirli bir zaman sonra, bakıyorsunuz, o ay eylemi değiştiriyor yani o eylem türünü değiştiriyor. Bunlar tamamen anın ve konjonktürün belirlediği şeyler diye altını çizmek isterim bunun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Vekilim, var mı sorunuz, öneriniz? Sizin ilk toplantınız tabii ki.

BÜLENT ÖZ (Çanakale) - Başkanım, milletvekili arkadaşlarım, değerli hocalarım; hoş geldiniz.

Birkaç düşüncemi paylaşmak istiyorum.

Tabii, vermiş olduğunuz bilgiler noktasında teşekkür ederiz. İsrاف ve ihtiyaçtan fazla yapılan harcamalara dikkat edilmesi noktasında, bu bilgiler önemli fakat ben, birkaç görüşümü de paylaşmak istiyorum. Bu Komisyona da ilk defa geldiğim için, Komisyonunuzun iletmış olduğu sunumdan da birkaç bilgilendirme aldım, okudum.

Evet, gıda bankacılığı önemli yani ihtiyaç sahiplerine, muhtaçlara, yoksullara bu konuda yardımda bulunmak gerçekten önemli, hem dinî açıdan önemli hem de sosyal devlet olma açısından önemli fakat sosyal devlet anlayışında ihtiyaç sahiplerine yardım etmek elbette önemli dedik; bu, sosyal devletin de bir görevidir. Yalnız şunu söylemek istiyorum: AK PARTİ, sanırım 2004 yılında Vergi Usul Kanunu'nda bir değişiklik yaparak -40/10 maddesi sanırım - "Vergide bağış sistemi" adı altında bir madde eklendi. Tabii, bu esaslar çerçevesinde de gıda bankacılığı üzerinden yardımda bulunan firmalara yüzde yüz bir vergi muafiyeti getirildi. Elbette bu, ilk bakışta normal karşılanabilir fakat şu da var: Diğer taraftan da okul, hastane yapan kişiler, kurumlar ya da Kızılay gibi, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kurumlara para yardımında bulunan kişi ve kurumlara vergi muafiyeti olarak ancak yüzde 5 indirim yapılmaktadır. Bu noktada bir adaletsizlik, açıkçası bir hak ihlali olduğunu ben düşünüyorum.

Bu noktada, dinî açıdan da hocalarıma bu soruyu da sormak isterim: Yani bir taraftan okul yapan, hastane yapan kişi ve kurumlara ancak yüzde 5 vergi indirimi yapılırken, bir taraftan gıda bankacılığı üzerinden yardımda bulunan kişi ve kurumlara yüzde yüz vergi indirimi yapılmakta. Ben, burada "Yüzde yüz vergi indirimi yapılmasın." demiyorum, tabii, bu anlam da çıkmasın.

Tabii, şu da var: Komisyonumuzdan gelen sunumda 1 milyon 250 bin açlık sınırında olan vatandaşımızdan bahsediliyor, 12 milyon yoksulluk sınırında olan vatandaşımızdan bahsediliyor. Tabii, burada, sosyal devlet anlayışında aslında meseleye biraz da böyle bakmamız gerektiğini düşünüyorum yani biz, açlık sınırında olan 1 milyon 250 bin vatandaşımızın, yoksulluk sınırında olan 12 milyon vatandaşımızın nasıl refah düzeylerini daha çok artırabiliriz, nasıl onları ekonomik yönden kalkındırabiliriz?" şeklinde bakmamız da gerektiğini düşünüyorum ben. Bu noktada böyle olduğunda açıkçası elbette yardım yapacağız hem dinî açıdan etrafımıza yardım edeceğiz hem de sosyal devlet anlayışında muhtaç sahiplerine, yoksullara yardım edeceğiz. Ama bu bir alışkanlık hâline geldiğinde, bu yapı kurumsallaştığında, açıkçası, açlık sınırında olan 1 milyon 250 bin vatandaşımıza, yoksulluk sınırında olan 12 milyon vatandaşımıza "Siz bu standartlarda yaşamaya devam edin, biz size yardım edeceğiz." anlayışında âdeti bir muhtaç durumu, tablosu yaratılacağını ben düşünüyorum. Bunların da ben dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum yani Komisyonumuzca.

BAŞKAN – Doğru, doğru.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) - Tabii, şu da var, şu fikrimi de söylemek istiyorum: Tabii, bu konu tamamen bir sosyal devlet politikasıdır. Yani elbette biz Diyanet İşlerinden gerçek İslami bilgileri, gerçek doğru bilgileri almak zorundayız ki dinimizi doğru bir şekilde yaşayalım diye. Ama ben şurada şu görüşümü paylaşmak istiyorum: Meclis çatısı altında Diyanet İşlerinden bir sunum almanın yersiz ve anlamsız olduğunu düşünüyorum çünkü elbette alacağız dedim, başka platformlarda biz bu bilgileri almak durumundayız çünkü dediğim gibi bu sosyal devlet politikasıdır. Ha, bu noktada ben kişisel görüşümü de söyleyeyim, rahmetli babam bir dönem hafızlık yapmış bir kişidir, annem, anneannem dinî vecibeleri yüksek biridir. Bunu tırnak içerisinde neden söyledim? Yani "Bakış açınız, zihniyetiniz farklı, yanlış düşünüyorsunuz." diye bakmayasınız diye özellikle bunu vurgulamak istiyorum.

Dediğim gibi, Mustafa Kemal Atatürk Diyanet İşleri Başkanlığını neden kurmuştur? Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması için kurmuştur. O yüzden Diyanet İşleri Başkanlığının yetkililerinin bu çatı altında bir sunum yapmasının ben gereksiz olduğunu düşünüyorum. Elbette başka platformlarda bu

bilgilere ihtiyacımız var yani dinimizi, nasıl zekât vermemiz gerektiğini, israfın önlenmesi konusunda neler yapmamız gerektiğini, nasıl bir insan olmamız gerektiği bilgileri çok önemli ama dediğim gibi, son olarak, bu konu sosyal devlet politikasıdır, biz konuya böyle bakmak durumundayız.

Yalnız şu konuyu da ben sormak istiyorum, yine bu gıda bankacılığı noktasında şöyle bir şey geçiyor hocam, bu konuyu da sorayım dinî açıdan: Kullanılmayacak, tüketilmeyecek duruma gelen ürünleri ihtiyaç sahiplerine vermekten, benim anladığım kadarıyla sistemin böyle işleyeceğinden bahsediyoruz. Şimdi, buradan benim anladığım, burada muhtaç sahiplerine verilecek, işte son kullanma tarihi yaklaşan ya da kullanılmayacak durumda olan ürünleri o yoksul vatandaşlara verip de normal standartlarda yaşayan vatandaşlara ayrı bir tüketim politikası mı güdülmüş olacak? Bunun İslam'da yeri var mı, açıkçası bunu da sormak istiyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli katkılarınız için teşekkür ediyorum, sizinle bu Komisyonda birlikte çalışmaktan ayrıca memnunuz çünkü 15 Temmuz beraber yaşadık Canan Hanım'la birlikte.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Beraber yaşadık evet.

BAŞKAN - Ben de sizin düşüncelerinize saygı duyuyorum ama tam tersini düşünüyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı Atatürk zamanında kurulmuş cumhuriyetimizin köklü kuruluşlarından birisi. Sadece cami cemaatine hitap etmemeli, bence toplumun her kesimine hitap etmeli.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Kesinlikle.

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında hocalarımızı dinlemekten özellikle memnun olduk. Bence, özellikle 15 Temmuzda yaşadığımız travmadan sonra Diyanet İşleri Başkanlığına çok daha fazla görev düşüyor, toplumun her kesiminde var olmalılar, kamu spotlarıyla “Zekât nedir, zekât kime verilir?” televizyonlarda var olmalılar. Cami cemaati dışında yaşayan bir din olsa daha iyi olur diye düşünüyorum ama fikirlerinize de saygı duyuyorum tabii ki.

Teşekkür ederim.

Hocam cevap verecek ama siz bir şey mi söyleyecektiniz?

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Evet.

BAŞKAN – Toparlayalım, belki sayın vekilimiz de bir şeyler söylemek ister.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) - Ben bir soru sormuştum ama...

BAŞKAN – Onların hepsine birden cevap alalım.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Onların hepsine birden cevap alırız olmazsa.

Şimdi, buradaki amacımız, ortada sosyal yardım yapılan kurumlar var, bu kurumlar son zamanlarda da böyle bir “gıda bankacılığı” denen bir market sistemine... Siz Antep'e gitmemiştiniz.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Gittim.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Eskişehir'e de gelmediniz, benim Eskişehir'e katılma şansım oldu benim güzergâhımda olduğu için.

Yani buradaki amaç şu, bu marketçiliğe geçişteki amaç: Şimdi, insanların, ihtiyaç sahiplerinin kapılarına gidip gıda, yemek, vesaire; sefer tasıyla, şununla, bununla teslim ediliyordu. Tabii o evin çocukları var, çocuk kapıyı açabiliyor, yardıma muhtaç olduğunun ezikliğini yaşayabiliyor, vesaire, vesaire... Şimdi, bu gıda bankacılığıyla şöyle bir şey oluştu: Evin hanımı, beyi kimse, alıyor yardım fişini, gidiyor o marketten hem alışveriş zevkini tatmin etmiş oluyor hem de ihtiyacı olan şeyleri almış oluyor, belki de küçük çocuğuna da bir tane de çikolata almak suretiyle onu da sevindirmiş oluyor. Elinde market poşetleriyle geliyor, mutfağına koyuyor, ondan sonra da tenceresini, tavasını alıp akşama yemeğini hazırlıyor. O çocuk da işte annesi gitmiş, alışverişini yapmış, getirmiş, ona yemek hazırlamış

psikolojisile “Hani biz bir fakir aileyiz, ben bir fakir aile çocuğuyum.” psikolojisinden arınmış oluyor. Bizim buradaki Diyanet İşleri yetkililerimizi buraya davet etmemizin ana amacı: Şimdi, buraya insanlar yardım ediyor bir şekilde, zekât niyetiyle de yardım eden var, işte hayır, hasenat diye de yardım eden var, fitre veren de var, vesaire, vesaire... Benim hocalarımızdan, Diyanet İşlerimizden ricam bu gıda bankacılığının bu anlattığımız şekliyleki uygulamasında zekât yerini bulur mu, bulmak mı? Bize bu konuda bir rapor verirlerse en azından...

BAŞKAN – Vergi indirimi uygun mudur, değil midir, bir de o.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Vergi indirimini açıkladılar, orada bir sıkıntı yok ama bende zekâtın yani oraya verilecek zekâtların şu an gördüğümüz gıda bankacılığı içinde asli yerine ulaşmayacağı kanaati oluştu. Dolayısıyla bu konuda bizi uyarırsa en azından bu sosyal vakıflar, bu işi yapan kurumlar, vesaire gidip de herhangi bir zengine, fabrikaya, fabrikatöre, bilmem neye “Zekâtınızdan bize şöyle şöyle malzemeler verin de biz de bunlara ihtiyaç sahiplerine dağıtalım.” dememeliler, o insanları bu yöne sevk etmemeliler; bir.

İkincisi, Sayın Vekilim bir de orada “Kullanılmayacak.” diye tabir ettiniz. “Kullanılmayacak.” diye bir şey yok, tamamen giysi olarak da yeni ürünler. Gıda olarak da kullanma tarihine yaklaşmış tabii ki yani diyelim ki bir ay, iki ay daha kalsa atılacak, çöpe gidecek; onu geliyor... Biz de marketlerden alışveriş yaparken çoğu zaman belki de son kullanma tarihine bakmadığımız ürünler oluyor ama ben çoğu zaman baktığım zaman, işte bilmem son kullanma tarihine bir aya kala, iki ay kalan ürünleri de alıyorum. Niye? O gün götürüp o gün zaten ben tüketiyorum onu. Sonuç itibarıyla orada müsterih olun yani kimsenin yemediği, işte kimsenin giymeyeceği, kullanmayacağı ürünler değil anlamında ona bir katkı sunayım diye söyledim.

BÜLENT ÖZ (Çanakkale) – Komisyona gelen yazıda o şekilde, ben öyle anlamış olabilirim.

FİKRİ DEMİREL (Yalova) – Belki orada cümle hataları olmuş olabilir ama gördüğümü söylüyorum, asla kimsenin yemeyeceği, kimsenin giymeyeceği ürünler o gıda bankalarında yok diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Bir de sosyal devletin amacı, insanlara zor durumdan normale dönene kadar destek olmak, ondan sonra istihdama yönelmek. Bunun iyi örneklerini burada dinlediğimiz SSK'lardan gittiğimiz yerlerde de öğrendik. Belli periyotlarla incelemeleri yapılıyor, ekonomik durumu düzelmiş, istihdama yönelmiş insanlara bu yardımlar verilmiyor, daha fazla ihtiyacı olanlara veriliyor. Burada amaç, dediğiniz gibi, insanları kendi hayatlarını kendilerinin idame ettireceği noktaya getirmek ama zor durumda olana da bir şekilde destek olmamız lazım.

Hocam, hepsine birden sizden cevap alalım, ondan sonra da bitirelim.

Sayın Vekilim sizin var mı söyleyeceğiniz?

Buyurun.

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de kendilerine teşekkür ediyorum bu verdikleri bilgiler için. Tabii, günümüzün en büyük hastalıklarından bir tanesi israf. İsrif, artık o kadar aşırı boyutlara ulaşmış ki neredeyse çağımızın hastalığı diyeceğimiz... Eğer Sayın Başkanın verdiği ifadeyi yanlış anlamadıysam, dünyada yılda 1 trilyon yemek israfından bahsetti ki sistemi doğru işlettiğimizde aç kimsenin kalmayacağını gösteriyor. Zaten “zekât” müessesesi de muhtaç insanların olmadığı bir toplumu arzuluyor. Bunu doğru işletebilsek sıkıntıyı çözeceğiz, öyle gözüküyor. Burada Diyanet İşlerimiz, özellikle, hocalarımız, imam-hatipler marifetiyle toplumun üzerinde çok etkili yapıya sahipler, il müftülerinden ilçe müftülerine, imam-hatiplere kadar toplumu yönlendirmede, bilinçlendirmede çok etkili rol oynuyorlar. Buna çok daha

fazla önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Malumunuz olduğu üzere, hepimiz yemeklere katılıyoruz, ramazan ayı mağfiret ayı, güzellikler ayı olmasına rağmen gittiğimiz birçok yerde hepimiz aynı tabloyla karşılaşıyoruz; her tarafta, neredeyse savurganlık, israfın aldığı, gösterişin, şatafatın aldığı “iftar yemekleri” adı altında birçok israfa karşı karşıya kalıyoruz. Yani buna ciddi manada eğilmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Biraz önce sayın vekilimizin de dediği gibi, gerçekten, bu gıda bankacılığını hayata geçirme noktasında Diyanet İşlerinin bu noktadaki görüşü çok önemli. Yani bu görüşü sağlıklı bir şekilde rapor hâline getirilip de sunulursa toplumda bu yapının daha hızlı yer bulması noktasında ciddi katkısı olacağını düşünüyorum.

Ben bilgiler için teşekkür ediyorum ama iki yetkili buradayken üzülerken –şimdi arkadaşlarım getirdiler, bunu da bir daha bulamam- burada ifade etmek istiyorum. Dün Konya Akşehir’de şehit cenazelerimiz olmuş. Şehitlerimize sahip çıkmak herkesin görevi. Bunu siyasi düstur olarak değerlendiriyoruz. Bizim Ülkü Ocaklarımız da bütün şehit cenazelerine Türkiye’nin her tarafında katılır ama Akşehir’deki cenazelerde, özellikle, Diyanete yakın bir sitenin açıklamaları... Bunun araştırılmasını istiyorum, bu bizi çok yaraladı. Şu anda sosyal medya bu konuyla ilgili yıkılıyor. Sizden istirhamım, bu konunun samimi bir şekilde, ramazan ayının samimiyetine binaen, eğer bu tür ifadeler varsa... Müftüler veya cami imamları hepimizin saygı duyduğu kişilerdir, biliyorsunuz, köylerde herkesin saygı duyduğu kişilerdir. Ama buradaki ifadeler bizleri ciddi manada yaraladı. Ben bu konunun Diyanet İşleri tarafından...

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Sitenin adını alabilir miyiz.

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) – “Dinihaberler.com” sitesi. Orada Ülkü Ocaklarımızla ilgili, “şehit cenazesinde bulunmayan, kılmayan, put gibi duran” gibi ifadeler, müftü beyin oradaki birtakım tavırları camiamızı ciddi manada rahatsız etmiştir. Ben 16 yaşında Ülkü Ocaklarına girdim. Ülkü Ocaklarına girdiğimiz andan itibaren bize İslam’ın ve Türklüğün öğretileri öğretilir. Biz hayatımız boyunca “nizamıalem ve ilayikelimetullah” davasını kendimize ocaklarda ilke edinmiş bir nesilden geliyoruz. Bütün verdiğimiz seminerlerde ana konularımız bunlardır, bizim olmazsa olmazlarımızdır, vazgeçilmezlerimizdir. Hayatımızın bütün aşamalarında bu mücadeleyi yürüttük. Diyanet gibi veya toplumun tamamına mal olmuş bu tür kurumların siyaset üstü davranarak, hele hele Ülkü Ocaklarını hedef alan bir açıklama yapması da bizi son derece üzmüştür. Bunun Diyanet tarafından çok sağlıklı bir şekilde araştırılarak, eğer hata yapan varsa da mutlaka bu hatanın giderilmesini talep ediyoruz. Eğer burada bir art niyet veya siyaset görürsek tepkimizin ve tavrımızın daha sert olacağını da ifade etmek istiyorum. Böyle bir toplantıda bunu getirmeyi doğru bulmuyorum ama bizim her zaman Diyanete ulaşma şansımız yok.

BAŞKAN – Bu site Diyanetin sitesi değil, herhangi bir site değil mi Sayın Vekilim?

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) – Yok ama hep il müftüsünün haberlerini yapıyor. Ben şimdi siteyi de inceledim, orada...

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Hiçbir alakası yok.

BAŞKAN – Diyanetle alakası olmayan bir site ama ilgilenip, bir bakıp sayın vekilimize de dönerseniz iyi olur.

SEYFETTİN YILMAZ (Adana) – İl müftüsünün haberleri var, orada Ülkü Ocaklarımızın açıklaması var. Yani ocaklar bizim önem verdiğimiz, kutsal mekânlarımızdır. Orada gençliğin Türk-İslam ülküsü çerçevesinde yetiştirilmesi için faaliyet gösteren ocaklardır, Alperen ocaklarıdır, Ahmet Yesevi ocaklarıdır; onu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

İnşallah, bir sonraki ziyareti Adana’da yapacağız, programımızda var. Bülent Bey, sizi de bekliyoruz. Orada yerinde görelim. Hep birlikte olacağız inşallah.

Hocam, bütün sorulara hep beraber cevap verirsiniz...

Buyurun.

DİYANET İŞLERİ BAŞKAN YARDIMCISI PROF. DR. YAVUZ ÜNAL – Ben sayın vekillerime teşekkür ediyorum.

Bir iki noktanın altını çizmek istiyorum. Zekât ve vergi muafiyeti, konuyla doğrudan alakalı olması açısından... Yani okulla kıyaslamamak gerekiyor sayın vekilim, oran; o sizin işiniz, bizim işimiz değil, biz sadece bize düşeni, sadece milletin sesi olarak ve değerini burada sunulması açısından... Zekât dediğiniz şey zorunludur. Yani vatandaş olmam hasebiyle vergi vermemle inanmam hasebiyle zekât vermem aynı şeydir. Yani zorunluluk açısından, şöyle kıyaslanmasın, yanlış anlaşılmasın diye. Dolayısıyla, vatandaş burada rahatlatmak olarak düşünülebilir, düşünülüyor. Bu nedenle de o zorunlulukta yükünü biraz hafifletmek açısından zekâtın vergi muafiyeti kapsamına alınması doğru olur; kanaatimi bu noktada söyleyeyim.

İkincisi: Burada yapılmak istenen, sosyal devlette muhtaç olanların muhtaç olarak kalması ve bunların sürekli sübvansede edilmesi bağlamındaki bir değerlendirme zekâta ilişkilendirilemez. Şunun için ilişkilendirilemez: Zekâtı ona dolaylı olarak harcayamazsınız yani zekâtın mantığında, felsefesinde böyle bir şey yoktur. Yani parayı size vermesi gerekiyor ve belirli bir zaman sonra siz zekât alma pozisyonundan çıkacaksınız, bu mantık içerisinde düşündüğünüzde. Yani zekâtın kendi felsefesi o kadroyu olabildiğince eritmektir burada, zekâta muhtaç olan insan kadrosunu olabildiğince eritmek hedefleniyor.

Diyanet İşleri Başkanlığından sunum alınması doğru mudur? Belki bu, usul açısından bizden önce yapmanız gereken bir tartışmaydı ancak bunu söyleyeyim: Diyanet İşleri Başkanlığının burada vermek üzere geldiği bilgi tamamen milletin hassasiyetiyle alakalı, değeriyle alakalı olan bir şeydir. Bunun da burası milletin Meclisi olduğu için buradan daha doğal bir yeri de yoktur diye düşünüyorum. Yani bir akademisyen olarak bunu söyleyeyim. Bunun burada konuşulması gerekir ve düzenlemenin de buradan yapılması. Bundan sonraki düzenleme noktasında tamamen bu sizin takdirinizde ve yetkinizde olan bir husus.

Tüketme yani tüketim sınırını geçen, tüketme ihtimali olmayan; burada ayırım yapmak gerekiyor. Yani belirli bir süre içerisinde tüketilme ihtimali olmayanların tedavüle sürülmesi yani bunun harcanması; burada kastedilen şey bu. Yoksa, benim kullanmadığım bir malı fakir olan birisine verip de kullanılmak ahlaki değildir. Yani bir defa, asla zekâtın ruhuyla bağdaşmayan ve hiçbir zaman da ahlaki olarak kabul edilmeyen bir şeydir. Bu nedenle, biz ikinci el yani kullanılmış malın zekât olarak verilmesini de uygun görmeyiz. Yani siz nasıl kendinize bir yiyecek alıyorsanız, giyecek alıyorsanız... Orada onuru korumak yani o fakirin, muhtacın onurunun mutlaka korunması gerekiyor. O nedenle, tüketilmiş, harcanmış, zamanı geçmiş mal bu bağlamda düşünülmemeli.

Tabii, sayın vekilimizin Konya Akşehir’le alakalı... Ben sadece bilgi veriyim bu konuda. Özellikle, Diyanet İşleri Başkanlığının bu noktada, cezalandırma noktasında belki en üst hassasiyetinin olduğu bir şey yani meslekten çıkarmaya kadar gidecek, eğer şey varsa... Biz bunu mutlaka değerlendireceğiz, araştırmasını yapacağız, ilgililerle alakalı gereken işlem de yapılacaktır; bu konuda emin olabilirsiniz sayın vekilim. Sizin hassasiyetiniz, bizim hassasiyetimiz. O nedenle, ben oluşan bu şey üzerine üzüntümü belirtmek istiyorum, sizinle paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN – Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANI DR. EKREM KELEŞ – Ben çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, muhterem vekillerimiz.

Hayırlı bir teşebbüs gıda bankacılığı ve bu uygulamalar.

Zekâtın bu gıda bankacılığı içerisinde yer alması hususuna gelince... Alanda zaten biz bunu uyguluyoruz. Yani zekât ve zekât olmayan yardımlar fiili olarak pratikte uygulanıyor. Dolayısıyla, zekâtın da bir önemli katkı sağlayacağını düşünüyorum bu gıda bankacılığına.

Muhterem vekilimizin ifade ettiği endişeler yani zekâtın yer almaması hususunda bir mâni teşkil etmez diye düşünüyorum. Pratikte bu uygulamalar var. Yani yardım toplayıp dağıtan kuruluşlar zekâtı hep ayrı bir fonda toplarlar, harcama yerleri bilinir. Pratikte, uygulamada olduğu için çok sorun olmayacağını düşünüyorum; onu arz etmek istiyorum.

Tekrar teşekkürlerimi arz ediyorum sizlere.

BAŞKAN – Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

Ben bu toplantı daveti için Diyanet İşleri Başkanımızı aradığımda özellikle ramazan ayında, israfın bu kadar çok konuşulduğu, paylaşmanın da en üst seviyede olduğu günlerde böyle bir toplantı düzenlediğimiz için bize teşekkür etti ve memnuniyetle karşıladı ve sizleri de bu toplantıya yönlendirdi.

Ben çok teşekkür ediyorum, çok faydalı bir toplantı olduğunu düşünüyorum.

sizden varsa elinizdeki sunumları veya burada konuşulanlar ışığında... Çünkü gıda bankacılığı Türkiye’de yeni gündemde olan bir konu ve tabir belki tam oturmuyor yapılan işle veya hedeflenen işle. Dolayısıyla burada konuşulanlar ışığında bize ayrıntılı bir rapor gönderirseniz hem teknik bilgiler içeren hem de dini açıdan zekât konusunda da gıda bankacılığı konusunda, vergi muafiyeti konusunda bundan sonra yapılabilecekler hususunda bize, yani sosyal devlet olarak bize önerdiğiniz şeyleri de yazarsanız çok memnun oluruz.

Toplantımızda başka konuşulacak konu kalmadığı için hepimize çok teşekkür ediyorum ve toplantımızı kapatıyorum.

İnşallah yerinde incelemede tekrar bir arada olacağız.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 16.01

